

Täysistunto

Keskiviikko 17.10.2018 klo 14.01—18.42

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain, Pelastusopistosta annetun lain sekä tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 164/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Asia pantiin 10.10.2018 pidetyssä täysistunnossa pöydälle 16.10.2018 pidettyyn istuntoon, jolloin asia poistettiin päiväjärjestyksestä. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annettussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määrärajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 8. asiakohtaan.

Keskustelu

17.04 Sisäministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen siviilikriisinhallintatoiminta on muuttunut merkittävästi sen jälkeen, kun nykyinen laki siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan tuli voimaan vuonna 2005. Myös suomalaisten osallistuminen siviilikriisinhallintaan on kehittynyt ja monipuolistunut kansainvälisen toimintaympäristön muutosten myötä. Suomi osallistuu vahvasti myös perinteisten siviilikriisinhallintakumppaniensa EU:n, Etyjin, YK:n operaatioihin mutta lisäksi myös Isilin vastaiseen koalitioon esimerkiksi Irakissa. Samaan aikaan suomalaisia työskentelee selvästi aiempaa enemmän myös kansainvälisten järjestöjen sihteeristötehtävissä. Lisäksi kansainvälinen pelastustoiminta on yhä enemmän eriytynyt siviilikriisinhallinnasta erilliseksi tärkeäksi osakseen.

Sisäministeriö asetti vuoden 2017 alussa selvitysryhmän arvioimaan Kriisinhallintakeskuksen asemaa ja tehtäviä. Ryhmä kiinnitti huomiota muun muassa Kriisinhallintakeskuksen toimintaedellytyksiin hallinnollisena osana Pelastusopistoa. Työryhmä yhtyi jo aiemmissa selvityksissä todettuun: Pelastusopiston yhteys ei ole tuonut synergiaetuja, sillä opiston ja keskuksen ydintehtävät ovat huomattavan erilaiset. Ryhmä suosittikin, että Kriisinhallintakeskus irrotettaisiin hallinnollisesti Pelastusopistosta.

Sisäministeriö tarkasteli valmistelussa eri hallintomalleja. Pienen kokonsa vuoksi keskukselta ei katsota voitavan tehdä itsenäistä, omana kirjanpitoyksikkönään toimivaa virastoa. Siksi mallia on otettu niin sanotusta erillisyyksikkömallista. Valmistelussa on katsottu, että keskuksella on parhaat edellytykset pitää Suomi kriisinhallinnan suurvaltana, jos se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2018 vp

toimii erillisyyksikkömallin mukaisesti sisäministeriön yhteydessä. Samalla otettaisiin huomioon siviilikriisinhallinnan ja kansainvälisen pelastustoiminnan toimintojen hallinnollinen eriytyminen.

Arvoisa puhemies! Siviilikriisinhallinnan asiantuntijoille maksettavia korvauksia koskevaa järjestelmää ehdotetaan samalla uudistettavaksi. Haluamme erityisesti helpottaa perheellisten hakeutumista siviilikriisinhallinnan asiantuntijatehtäviin. Samalla parannamme Suomen mahdollisuuksia rekrytoida näihin tehtäviin parhaat mahdolliset asiantuntijat erityyppisistä elämäntilanteista lähtevistä ihmisistä. Kenttätehtävistä poiketen sihteeristötehtäviin on nimittäin maksettu kaikkialle samaa olosuhdekorvausta, vaikka kaupunkien todelliset kustannustasot ovat poikenneet toisistaan. Jatkossa toteutetaan asetuksessa määrittely ulkoministeriön ulkomaankorvausjärjestelmää hyödyntäen kaikkiin sihteeristökaupunkeihin, ja myös asiantuntijatehtäviin lähtevät pääsevät hyödyntämään perheenjäseniä koskevia kuluja koskevia korvausjärjestelmiä, siis lasten päivähoidosta, koulunkäynnistä aiheutuvia kuluja ja näin poispäin.

Arvoisa puhemies! Kriisinhallintakeskuksen hallinnollisesta asemasta säädetään siis lailla. Hallinnollinen siirto sisäministeriön yhteyteen ei ole sidoksissa keskuksen fyysiseen sijaintipaikkaan. Fyysisestä sijainnista ei säädetä lailla, eikä lakiesityksessä pyydetä eduskunnan suostumusta fyysisen sijainnin siirtämiselle. Sijaintipaikan muuttamisesta sisäministeriö on päättänyt noudattaen sijaintipäätöksistä säädettyä menettelyä. Hallinnollista siirtoa ja hallinnollista kehittämistä koskeva hallituksen esitys olisi siis annettu eduskunnalle, vaikka Kriisinhallintakeskuksen sijaintipaikkaa ei olisikaan toisessa prosessissa muutettu.

17.07 Markku Rossi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lähetekeskustelu on ainakin osittain toisinto viime viikon keskiviikolta, jolloin Kriisinhallintakeskuksen siirrosta vastaava ministeri Kai Mykkänen ei ollut täysistunnossa esittelemässä asiaa ja asia päätettiin siirtää tälle viikolle. Nyt olemme tässä tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Tässä ensin taustaa asiaan:

Sisäministeriö tiedotti 6.4. tänä vuonna ministeri Kai Mykkäsen päätöksestä siirtää Pelastusopiston yhteydessä toimiva Kriisinhallintakeskus Kuopiosta pääkaupunkiseudulle. Päätöstä edelsi Kriisinhallintakeskuksen asemaa ja tehtäviä tarkastelleen selvitysryhmän selvitys.

Silloinen sisäministeri Paula Risikko ja sisäministeriön kansliapäällikkö Päivi Nerg ilmoittivat toukokuussa 2017, että Kriisinhallintakeskus säilyy ja sitä kehitetään Kuopiossa verkostomaisesti johdetuksi ja toimivaksi, ei paikkasidonnaisena toimintana. Sisäministeri Risikon ilmoituksen jälkeen ei ole tullut mitään uutta siirtoa puoltavaa tietoa ilmi.

Pohjois-Savon liitto ja Kuopion kaupunki ovat esittäneet omalla kannanotollaan perusteluja, jotka osoittivat selvitystyön loppuraportin tietoja ja johtopäätöksiä vähintään kiistanalaisiksi. 6.4.2018 tiedotetun päätöksen valmistelu näyttäytyi asenteellisena, puutteellisena ja hyvän hallintotavan vastaisena. Sisäministeriö ei vienyt asiaa alueellistamisen koordinaatioryhmän käsittelyyn ennen kuin ministeriö tiedotti sisäministerin jo tehneen päätöksen. Näin sisäministeri Mykkäsen toiminta näyttäytyy myös luottamuksensuojan näkökulmasta hyvän hallintotavan vastaisena, sillä edellinen sisäministeri Risikko oli jo ilmoittanut Kriisinhallintakeskuksen säilyvän Kuopiossa, eikä tämän päätöksen muuttamiselle ole tullut uusia perusteita, eikä asian uudelleenarvioinnista ollut tiedotettu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2018 vp

Ihmetystä herättää myös, mitä ministeri Mykkäselä on esitetty virkavastuulla heti hänen alkaneella virkakaudellaan, kun hän on päätenyt täysin toiseen ratkaisuun kuin edeltäjänsä ministeri Risikko, joka päätyi virkavastuulla ja virkamiesesittelyn pohjalta säilyttävään ja kehittävään ratkaisuun. Ennen tiedotettua päätöstä sisäministeriö ei myöskään kuullut asianomaisia paikkakuntia ja Kriisinhallintakeskuksen henkilöstöä, joiden enemmistö haluaa jatkaa toimintaa Kuopiossa.

Sisäministeriön tiedotteessa Kriisinhallintakeskuksen siirtopäätös yhdistettiin Helsingin Pelastuskoulun alaisuudessa olleen koulutuksen keskittämiseen Kuopion Pelastusopistoon. Tällä asialla ei kuitenkaan ole mitään tosiasiallista yhteyttä Kriisinhallintakeskukseen, vaan koulutuksen keskittäminen Kuopioon johtuu maakuntauudistuksesta, jonka myötä koulutus Helsingin Pelastuskoulussa päättyy joka tapauksessa. Asioiden kytkeminen toisiinsa sisäministeriön tiedottamisessa oli harhaanjohtavaa.

Ministeriön sijoittamisselvitys oli tehty painotuksiltaan niin, että Helsinki näyttäytyy Kuopiota houkuttelevampana ratkaisuna. Tähän myös alueellistamisen koordinaatioryhmä kiinnitti huomiota päätöksessään. Vasta sisäministeriön jo tehdyn ja tiedotetun Kriisinhallintakeskuksen siirtopäätöksen jälkeen ministeriö pyysi alueellistamisen koordinaatioryhmän lausunnon ja teki sijoittamisselvityksen. Sijoittamisselvitys näyttäytyy kyseenalaisena, kun siirtopäätöksestä oli jo tiedotettu.

Alueellistamisen koordinaatioryhmä antoi yksimielisesti 29.6. tänä vuonna lausuntonsa, jossa se edellytti, että ministeriön tulisi ennen toimivaltaansa kuuluvan asian ratkaisua harkita tarvetta siirtää kyseinen asia valtioneuvoston yleisistunnon ratkaistavaksi. Alueellistamisen koordinaatioryhmä totesi seuraavaa: ”Alueellistamislain tavoitteena on kaikkia hallinnonaloja koskeva yhtenäinen käytäntö ja kansanvaltainen päätöksenteko. Alueellistamislain tavoitteiden toteutumisen kannalta käsiteltävinä olevilla sijoittamiskäytöksillä on periaatteellinen ja laajakantoinen merkitys.”

Arvoisa puhemies! Huolimatta alueellistamisen koordinaatioryhmän lausunnossaan vahvasti edellyttämästä harkinnasta viedä päätös valtioneuvoston yleisistunnon ratkaistavaksi teki sisäministeriö ministeri Mykkäsen ja kansliapäällikkö Ilkka Salmen allekirjoittamana päätöksen siirtää Kriisinhallintakeskuksen sijaintipaikka Kuopiosta Helsinkiin. Tuo päätös on tehty 5.7.2018, ja siitä tiedotettiin seuraavana päivänä. Sisäministeri Mykkäsen lopullinen päätös on tehty hyvin lyhyessä ajassa alueellistamisen koordinaatioryhmän käsittelyn jälkeen, jolloin perusteelliselle ja huolelliselle arvioinnille ei ole annettu sisäministeriössä suurta painoarvoa. Toiminta ei ole mielestäni hyvän hallintotavan mukaista.

Arvoisa puhemies! Kokonaisuutena Kriisinhallintakeskuksen sijoittumista koskeva päätöksentekoprosessi näyttäytyy hyvän hallintotavan näkökulmasta kyseenalaisena. Sisäministeriö teki päätöksen siirrosta ja tiedotti päätöksestä mutta vei asian alueellistamisen koordinaatioryhmän käsittelyyn vasta tämän jälkeen. Sisäministeriö ei vienyt päätöstä valtioneuvoston yleisistunnon ratkaistavaksi huolimatta alueellistamisen koordinaatioryhmän antamasta lausunnosta ja siinä esitetystä vahvasta signaalista, päätöksen periaatteellisesta ja laajakantoisesta merkityksestä sekä alueellistamislain tavoitteena olevasta kansanvaltaisesta päätöksenteosta. Tällä perusteella olen myös pyytänyt oikeuskansleria arvioimaan kantelun kohteiden toiminnan lainmukaisuuden ja sen, ovatko kantelun kohteet toimineet hyvän hallintotavan vastaisesti tai muutoin moitittavasti. Tietämäni mukaan Oikeuskanslerinvirasto käsittelee parhaillaan asiaa ja pyrkii saamaan myös ministeriön lau-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2018 vp

sunnon jälkeen vastauksensa, joka tietysti toivottavasti toimii myös eduskunnan päätöksenteon taustalla ja pohjana.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella katson, että eduskunnan ei tule hyväksyä... Vaikkakin ministeri sanoi, että Kriisinhallintakeskuksen siirto Kuopiosta Helsinkiin on ministerin oman päätöksen takana, tässä on kuitenkin mahdollisuus arvioida kokonaisuudessaan tämän hallituksen esityksen myötä myös tätä Kriisinhallintakeskuksen fyysistä sijaintipaikkaa. Nythän käsitellään siis hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain, Pelastusopistosta annetun lain sekä tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain muuttamisesta.

17.15 Mika Raatikainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustajat, kuulijat, on mukava puhua Kriisinhallintakeskuksesta. Olen itse ollut siellä useita viikkoja kurssilla ja tietysti ollut siviilikriisinhallinnassakin useita vuosia ympäri maailmaa — tuttu paikka.

On positiivista, että hallitus on ymmärtänyt, että esityksessä olevat lait tulee päivittää ja siten parantaa Suomen valmiuksia ja mahdollisuuksia osallistua kansainväliseen siviilikriisinhallintaan ja kansainväliseen pelastustoimintaan. Siviilikriisinhallinnan kansallisen strategian mukaan siviilikriisinhallinnan tavoitteena on yhteiskunnan toimintaedellytysten palauttaminen, valtion keskeisten yhteiskunnallisten toimijoiden tukeminen, konfliktien ehkäiseminen sekä rauhan ja vakauden ylläpitämistoiminta. Pitkäkestoisempien toimien tavoitteena on vahvistaa julkista hallintoa, oikeusvaltioperiaatteita, ihmisoikeuksia ja demokratiaa. Siviilikriisinhallintalain nykysäännökset eivät täysin vastaa siviilikriisinhallinnan kansallisessa strategiassa mainittuja tavoitteita johtuen muuttuneista painotuksista. Siksi lakia on päivitettävä.

Siviilikriisinhallintalain mukainen velvoite myöntää virkavapaata tai vapautusta työstä palvelussuhteen ajaksi koskee tällä hetkellä valtiota työnantajana. Velvoite ei koske kuntia tai kuntayhtymiä, jotka ovat kuitenkin erityisesti kansainväliseen pelastustoimintaan osallistuvien henkilöiden pääasiallisia työnantajia. Siksi on varsin tärkeää, että henkilöitä saadaan myös pelastusalan tehtäviin lainsäädäntömuutoksilla.

Esitys myös selkeyttää Suomen ulkomaille lähettämien henkilöiden ja heidän työnantajensa oikeuksia sekä velvollisuuksia. On tarpeen myös laajentaa tapaturman ja palvelussairauden korvaamista kriisinhallintatehtävissä siten, että se koskee sotilaallisen kriisinhallinnan tavoin myös siviilikriisinhallintalain mukaisessa harjoituksessa olevia henkilöitä ja sellaisia harjoituksia, jotka ovat välttämättömiä Suomelta edellytettävän valmiuden saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi. Tapaturman ja palvelussairauden ottaminen laissa paremmin huomioon on erityisen tarpeellista, sillä usein kriisinhallintaa tehdään jopa yhtä vaarallisilla tai jopa vaarallisemmilla alueilla kuin sotilaallista kriisinhallintaa. Lakia tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä sovelletaan siviilikriisinhallintalain nojalla tällä hetkellä palvelussuhteessa ja koulutuksessa olevaan henkilöön, mutta sitä ei sovelleta siviilikriisinhallintalain mukaiseen harjoitukseen osallistuvaan henkilöön. Kuitenkin esimerkiksi kansainväliseen pelastustoimintaan liittyy sellaisia harjoituksia, jotka ovat välttämättömiä Suomen kansainvälisten sitoumusten edellyttämän valmiuden saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi. On tarpeellista, että lakia tässä esityksessä tul- laan yhdenmukaistamaan.

Kriisinhallintakeskus perustettiin Pelastusopiston yhteyteen Kuopioon vuonna 2007. Tärkein peruste silloin oli opiston uudet ja riittävät tilat. Silloin ei juurikaan arvioitu toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2018 vp

minnallista yhteyttä opiston ja keskuksen välillä. Vuoden 2017 selvitysryhmän mukaan Pelastusopiston yhteys ei luo synergiaetuja. Osa yhteisistä palveluista on siviilikriisinhallinnan tarpeiden kannalta kalliita ja epätarkoituksenmukaisia. Erityisen hankalaksi on osoittautunut keskuksen nykyisen sijainnin vuoksi yhteistyö ministeriöiden ja muiden kumppanien kanssa. Sijainti myös saattaa vähentää osallistumista alan kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Työryhmien raporteista ilmenee, että Kriisinhallintakeskuksen ja Pelastusopiston toiminnot ovat erilaisia ja nykyinen hallinnointimalli ei toimi parhaalla mahdollisella tavalla. Ei siis ole tarkoituksenmukaista, että Kriisinhallintakeskus jatkaisi Pelastusopiston yhteydessä.

Tärkeintä on, että kokonaisuus toimii. Erillisyksikkömalli vahvistaa Kriisinhallintakeskuksen itsenäisyyttä ja päätösvaltaa sille kuuluvissa asioissa. Erillisyksikkömalli tukee myös siviilikriisinhallinnan poikkihallinnollista ja verkostomaista yhteistoimintamallia. Sisäministeriön yhteys tukee poikkihallinnollista toimintaa Pelastusopiston yhteyttä paremmin. Lainmuutoksilla vastataan hyvin Kriisinhallintakeskuksen ja Pelastusopiston ydintehävien eroista johtuviin hallinnollisiin ongelmiin. Sijoittuminen Helsinkiin on yhteistyön kannalta erinomaista, koska muun muassa Puolustusvoimain kansainvälinen yksikkö FINCENT on jo Helsingissä, kuten ulkoministeriö ja muut yhteistyötahot. Tietysti liikenneyhteydetkin ovat ehkä hieman yksinkertaisemmat Helsinkiin kuin Kuopioon. Siellä on aika paljon myöskin kansainvälisiä kursseja, mihin tulee ihmisiä ympäri maailman. [Markku Rossi: Mitäpä täällä ei olisi! — Sari Essayah: Ja lisää vaan tulee!] — Aivan.

Sisäministeriö on luonnollinen valinta isäntäministeriöksi, koska siellä on jo hoidettu kyseessä olevia asioita ennen Crisis Management Centren eli Kriisinhallintakeskuksen perustamista. — Kiitoksia.

17.20 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annettua lakia, Pelastusopistosta annettua lakia sekä tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annettua lakia.

Hallituksen esityksen ehkä suurin ja keskeisin linjaus on se, että ministerin tekemän linjauksen mukaisesti Kriisinhallintakeskus siirtyy Kuopiosta Pelastusopiston yhteydestä Helsinkiin. En pidä tätä siirtoa millään tavoin puolusteltavana. Tämä ratkaisu on jälleen esimerkki siitä, miten meillä alueellistetaan virastoja eli keskitetään toiminnot Kehä kolmosen sisään. Kuljemme näissä valtionhallinnon järjestelmissä ihan eri suuntaan kuin mitä on esimerkiksi pohjoismainen malli. Miksi ihmeessä meidän täytyy koko ajan keskittää yhdelle alueelle kaikki valtionhallinnon yksiköt? Viimeisin esimerkki on tuomioistuinviraston sijoituspaikka Vantaalle. [Markku Rossi: Aivan!] Sitä olisi tarvittu maakunnissakin. Toimipisteitä karsitaan koko ajan maantieteellisesti. Valtakunnallisia tehtäviä hoitavia valtionhallinnon yksiköitä ei näy sopivan minnekään muualle kuin pääkaupunkiseudulle. Onko tosiaan niin, että vain täällä on hyvät kulkuyhteydet ja esimerkiksi Kuopiossa ei ole mitään?

Valitettavasti yksittäiset ministerit ja ministeriöt käyttävät täydellistä valtaa, kun tekevät päätökset virastojen paikoista. Siinä ei yksittäisten kansanedustajien sana paina puupennin vertaa. Ikävä kyllä historia todistaa, että aina kun on saatava säästöjä aikaan, ainoat ratkaisuvaihtoehdot tuntuvat olevan, että toimipisteitä tulee vähentää ja keskittää yhteen isoon yksikköön. Pieni ei ole enää kaunista, vaan pyritään rakentamaan mahdollisimman isoja virastoja. [Markku Rossi: Ja kalliita!] Näin on ollut myös poliisilaitosten osalta, jol-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2018 vp

loin maaseutu on saatu poliiseista tyhjäksi. Maaseudulla asujat eivät kiitä, mutta rikolliset kiittävät, koska heillä on työrauha. On aika erikoista huomata, että samaan aikaan Ruotsissa valtion palveluja ja työpaikkoja hajautetaan eri puolille kuningaskuntaa. [Simon Elo: Tarvitaan satoja poliiseja lisää!] Siellä pyritään lähivuosina jopa tuhansien työpaikkojen alueellistamiseen koko maassa. Meillä täällä Suomessa osataan vain keskittää toimintoja Kehä kolmosen sisälle. Tässä asiassa tulisi ottaa mallia Ruotsista, monessa muussa asiassa ei.

Arvoisa rouva puhemies! Tänään käsittelyssä oleva Kriisinhallintakeskuksen siirtäminen Kuopiosta Helsinkiin on varsin erikoinen asia. Jostain syystä sisäministeriö muutti puolen vuoden aikana täysin kantansa aikaisemmasta linjauksestaan, kuten edustaja Rossi tässä hyvin kertoi. Tässähän sinänsä ei ole täällä meillä mitään uutta, jos ajattelee vaikka liikkuvan poliisin lakkauttamista: ministerit, sisäministeri Räsänen ja liikenneministeri Kyllönen, vakuuttivat, että liikkuva poliisi säilyy, ja muutaman viikon kuluttua olivat jo allekirjoittamassa lakkauttamispapereita. Eli takinkääntö tuulen mukaan meillä osataan oikein hyvin. Tämä ei ole kuitenkaan kovin johdonmukaista hallintoa, saati sitten johtamista.

Ensi kaudella tulisi mielestäni kaikkien valtionhallinnon virastojen sijaintipaikasta päättää kaikkien hallituspuolueiden kesken, eikä niin kuin nyt, että päätökset tekee vain sisäministeriö sisäisesti. Kaikki viisaus ei voi olla yhdessä ministeriössä, sekin on tällä hallituskaudella jo huomattu. Kysymys on koko maan kehittämisestä ja kaikkien päätösten kerrannaisvaikutuksista sekä kaupunkien ja kuntien verotuloista eli meidän ihmisten palveluista.

Arvoisa puhemies! Olemme tuottavimmillamme juuri sellaisessa ympäristössä, jonka koemme omaksemme. Emme kaikki halua asua korkeiden kustannusten pääkaupunkiseudulla vaan siellä, missä on vapaus hengittää.

17.24 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka tuo Kriisinhallintakeskuksen fyysinen sijainti ei todella ole tässä varsinaisessa lainsäädäntöpaketissa, niin kuitenkin siitä asiasta itsekin haluan tässä puheenvuorossani puhua. Ja tietysti kiitoksia siitä, että ministeri on paikalla. Tämän asian käsittelyssä on täällä eduskunnassakin ollut hivenen tämmöistä kompurointia, koska täällä eilen illalla istuimme melko pitkään ja odotimme, että tämä viimeisenä listalla oleva asia tulee käsittelyyn, mutta sitten todettiin, että sinä iltana se ei ministerin aikatauluihin sopinut, ja se pöydättiin sitten tälle päivälle. Mutta hyvä, että nytten olemme tästä aiheesta puhumassa.

Tämä Pelastusopiston yhteydessä sijaitseva Kriisinhallintakeskus ja sen siirtäminen muualle — tässä edustajat Kulmala ja Rossi ovat hyvin kertoneet sitä taustaa, viitanneet siihen toukokuuhun 2017, silloisen ministeri Risikon ja kansliapäällikkö Nergin perusteluihin tästä verkostomaisesta toimintatavasta, joka silloin tuntui olevan ihan hyvä ja hyväksyttävä ja joka nyt sitten, kun uusi ministeri astui toimeensa, yhtäkkiä muuttuikin sitten jostakin syystä toimimattomaksi. Tämä kyllä herättää kovasti kysymyksiä. Kuinka on mahdollista, että näin lyhyessä ajassa se, mitä edellinen ministeri oli pitänyt ihan toimivana ratkaisuna, yhtäkkiä ei sitä enää ollut?

Kuopiossa Kriisinhallintakeskuksella on ollut erinomaiset tilat siinä mielessä, että siinä Pelastusopiston yhteydessä on ollut mahdollisuus tällaisiin todella, voisi sanoa, Euroopan tasollakin arvostettuihin ja toimiviin harjoitusalueisiin. Olen itsekin niillä alueilla käynyt tutustumassa, ja siellä todellakin käy ministeriöitten väkeä ympäri Eurooppaa — en tiedä, tuleeko kauempaakin — tutustumassa näihin toimiviin harjoitusalueisiin. Ja siellä todella-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2018 vp

kin, kun siellä hätäkeskuspäivystäjät ja pelastusalan opiskelijat ovat samoissa harjoitustiloissa, voidaan järjestää tällaisia hyvin monipuolisia ja hyvin aidon oloisia erilaisia kriisinhallintatehtäviä ja erilaisiin pelastustehtäviin liittyviä harjoituksia. Siinäkin mielessä sitten kyllä kummastuttaa, onko todella niin, että nämä tilat yhtäkkiä ovatkin sitten jossakin muualla sitä samaa tasoa.

Täällä toki kuuntelin vähän ihmeissäni, että täällä oppositiosta perussuomalaisilta tuli puhe, joka olisi aivan hyvin voinut tulla hallituspuolueen suusta, ja sitten toisaalta täällä kollegat Kulmala ja Rossi pitivät ansiokkaat puheenvuorot hallituspuolueiden edustajina ja hyvin toivat esille sen, miksi ovat niin hämmentyneitä näistä päätöksistä, mitä nyt ministerin puolelta on tehty. Ja kyllä tässä täytyy todeta, että itsekin peräisin tässä keskustelussa nyt kovasti näitä perusteluja, miksi päädyttiin näihin ratkaisuihin ja näin lyhyellä ajalla [Puhemies koputtaa] tehtiin täysin päinvastainen päätös kuin mihin edellinen ministeri päätyi — samasta puolueesta oleva ministeri.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja nyt sitten vastauspuheenvuoro, ministeri Mykkänen, 3 minuuttia. — Olkaa hyvä.

17.27 Sisäministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Kiitos rakentavista ja analyttisistä puheenvuoroista kaikille. Esityksen sisältöä käsitteli lähinnä edustaja Raatikainen, ja ymmärsin, että saatiin myös tukea yhdessä valmistellulle linjalle siitä, miten Kriisinhallintakeskuksen hallintoa tulee kehittää ja myöskin näitä henkilöstön edellytyksiä toimia vaativissa tehtävissä. Kiitos siitä.

Vaikka tämä esitys ei todella koske fyysistä sijaintipaikkaa, niin pidän arvossa eduskunnan ja kansanedustajien mahdollisuutta keskustella, jolloin kommentoin myös omalta osaltani tätä teemaa.

Ensinnäkin silloin, kun aloitin sisäministerinä, päätös oli valmisteluvaiheessa tämän hallinnollisen muutoksen ja sijaintipaikan osalta. Helpompi olisi tietysti ollut pitää se paikallaan, mutta itselleni saatan perustella vain sellaisen valinnan, kun asia pöydälläni on, joka maksimoi toiminnan laadun ja tehokkuuden. Tältä osin selvitykset jo aiempina vuosina ovat olleet suosittelemassa sitä, että tämän tapauksen osalta sijoittamispaikka nykyisessä ei ole toimivin, ja selvitykset, joita tehtiin itse asiassa tämän prosessin aikana, vahvistivat sitä vielä erityisesti tässä kesän aikana.

Miksi julkistimme tämän jo huhtikuussa ennen alueellistamisen koordinaatioryhmän käsittelyä, josta tietysti oli tiedossa, että se on normaalin käsittelytavan mukainen? Siksi, että se olisi joka tapauksessa tullut julki AKR:n esityslistan yhteydessä ja katsoimme järkeväksi, että kerrotaan se myöskin ministeriön suunnasta silloin, kun se on esityksenä sinne menossa. Tämä AKR:n kehumia selvitys itse asiassa, jonka kesäkuussa teimme sitten heidän edellyttämällänsä tavalla, toi sinänsä myös uutta tähän keskusteluun. Kun AKR otti kantaa tähän asiaan, niin se ei sinänsä suosittanut asian viemistä valtioneuvostoon vaan edellytti todella, että sisäministeriö harkitsee ennen toimivaltaansa kuuluvan asian ratkaisua tarvetta siihen. Tätä harkintaa jouduimme tekemään suhteessa perustuslakiin, jonka mukaan valtioneuvostoon on saatettava laajakantoiset ja periaatteellisesti tärkeät asiat, ja symboliarvostaan huolimatta tässä on nyt kysymys kuitenkin vain noin 1 prosentista valtion työntekijöistä Kuopion seudulla. Tästä syystä AKR:n yksimielisestä lausunnosta myös poistettiin viittaus asian laajakantoisuuteen. [Markku Rossin välihuuto] Tältä osin näimme, että on perustuslain kirjaimen kannalta järkevintä ratkaista asia ministeriötasolla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2018 vp

Yksimielisessä lausunnossaan AKR myös toteaa sijoittamisselvityksestä käyvän ilmi, että toiminnalliset seikat puoltavat selvästi Kriisinhallintakeskuksen sijoittamista Helsinkiin. Selvityksen kyselyssä myös henkilöstön enemmistö sanoo pitävänsä Helsinkiä keskuksen toiminnan kannalta parhaana sijaintipaikkana. Ymmärrän sen haasteen, mikä Kuopioon asettuneella henkilöstöllä on tässä. Kun sen jälkeenkin enemmistö sanoo näin, niin minusta sekin kertoo kyllä omaa kieltään.

Tässä edustaja Essayah aivan oikein kuvasi sitä, mitä tavoiteltiin kymmenen vuotta sitten, että harjoitusalue Pelastusopistolla — olen itsekin siihen tutustunut, se on kansainvälisestikin ansiokas pelastusalan harjoitusalue — toimisi synergisesti. Käytännössä sitä ei ole kuitenkaan käytetty enää viimeisen viiden vuoden aikana, vaan harjoitukset on pidetty Poliisiammattikorkeakoulun harjoitusalueella tai Säkylässä armeijan kanssa. Kriisinhallinnan luonne on siirtynyt siihen suuntaan, joka ei valitettavasti enää palvele tätä Pelastusopiston yhteyttä.

Meidän tehtävämme täällä on antaa tälle Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeiselle toimeenpanijalle parhaat mahdolliset edellytykset kehittää Suomea jatkossakin kriisinhallinnan suurvaltana. Hallinnollinen uudistus, joka varsinaisesti tänään on hallituksen esityksenä pöydällä, on keskeinen osa tätä parhaiden edellytysten antamista, ja siksi toivon asiallista käsittelyä eduskunnassa lakiesitykselle.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Myönnän vielä edustaja Essayahille ja Rossille vastauspuheenvuorot, ja sitten meillä alkaa taas aikaraja lähestyä.

17.31 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin ministeriltä vielä kysyä, pitäisikö ministerin puheenvuoro ymmärtää sillä tavalla, että todellakin siviilikriisinhallinta ja siellä nimenomaan siviilihenkilöstön toimiminen alkavat olla jollakin tavalla vähäisempiä ja tässä ollaan vain koko ajan menossa enempi erityyppisten aseellisten konfliktien ja vastaavien hoitamiseen myöskin siviilikriisinhallinnan puolella. Jotenkin tästä tulee sellainen olo. Kun näköjään parhaat harjoitusalueet sitten yhtäkkiä ovatkin jossakin armeijan alueella, niin onko tässä nyt ymmärrettävä jotenkin niin, että tätä painopistettä on myöskin haluttu kansallisesti meidän omalla päätöksellämme lähteä sitten viemään yhä enemmän nimenomaan sinne sotilaallisen kriisinhallinnan puolelle? Kuitenkin käsittääkseni kyse on siviilikriisinhallinnasta ja siviilihenkilöstön osallistumisesta siihen. Tämä ministerin kommentti hivenen nyt herätti myöskin hämmennystä.

17.32 Markku Rossi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistaakseni kyllä niissä selvityksissä lukee, että enemmistö Kriisinhallintakeskuksen henkilöstöstä haluaisi toiminnan pysyvän Kuopiossa tai ainakin hyvin lähellä. Minulla on tuolla laukussa ne paperitkin, mutta en nyt kaiva tässä niitä esille. Mutta olipa niin tai näin, niin joka tapauksessa on aika mielenkiintoista se, että kun Fimea-keissin yhteydessä henkilöstö Helsingissä sanoi, että he eivät halua muuttaa sitten työpaikan perässä Kuopioon, niin sillä katsottiin olevan suurta painoarvoa. Tässä tapauksessa se painoarvo ei ole ollut kyllä sama.

Sitten niihin kaikkiin perusteisiin, että Helsingistä löytyy ministeriö, täältä löytyvät kansalaisjärjestötkin ja Helsingistä pääsee Eurooppaan ikään kuin helpommin, [Naurua] minä voin kyllä yhtyä, ne ovat ihan totta kaikki. Eihän tällä 20 henkilön työpanoksella — jos ajatellaan alueellistamisen kannalta, Kuopion kannalta — ole siinä suhteessa merkitystä, että se kaataisi Kuopion, joskaan ei se varmaan Helsinkiäkään auta mihinkään. Mutta kyllä pe-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2018 vp

riaatteessa se on iso kysymys, ja tässä suhteessa olen jyrkästi ministerin kanssa eri mieltä myös tästä substanssikysymyksestä, johonka edustaja Raatikainenkin viittasi. Mutta tähän keskusteluun ei ole nyt aikaa tällä erää.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Haluaako ministeri vastata? — 1 minuutti paikalta.

17.34 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Essayahin kysymykseen: Ei ole mitään erikseen tehtyä politiikkalinjausta kohti sotilaallista kriisinhallintaa siviilikriisinhallinnan tehtävissä, mutta käytännössä operaatioiden vaatimukset ovat menneet siihen, että asiantuntijat harjoitusalueiden käytön osalta tarvitsevat yhteyttä sotilaalliseen harjoitteluun tai vaativiin poliisioperaatioiden harjoitteluihin Tampereen Poliisiammattikorkeakoulun harjoitusalueella. Tämä on ollut vain tosiasia, joka tässä selvityksessäkin on todettu.

Totean tässä vielä myös sen varmuuden vuoksi, kun edustaja Rossi aiemmin viittasi oikeuskanslerille tehtyyn kanteluun ja tämän tulevaan päätökseen, että sinänsä se ei vaikuta tämän lakiesityksen käsittelyyn, koska kantelu ei koske esityksessä ehdotettua Kriisinhallintakeskuksen aseman muutosta, eli tämä lakiesitys sinänsä on siitä täysin riippumaton.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.